

201
ΝΙΚΟΥ Ι. ΣΤΡΑΤΑΚΗ

ΕΤΣΙ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΑ ΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ

Νίκος 'Ι. Στρατάκης

ἥ δ' ὑποκυσσάμενη Διὶ γείνατο τερπικεραύνῳ
νῆε δ' ὄφω, Μάγνητα Μακηδόνα θ' ἰππιοχάρμην
οἳ περὶ Πιερίην καὶ Ὀλύμπου δώματ' ἔναιον.

Ἡσιόδου Ἡοῖαι Κεφ. Α § 2 (5) στιχ. 4 - 7

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἄν ἡ Κρήτη εἶναι ἡ γενέτειρα τοῦ ποιητῆ Νίκου Στρατάκη, οἱ Σέρρες εἶν' ἡ δεύτερη πατρίδα του. Ἀγάπησε τὴν ὁμορφὴν καὶ ἱστορικὴν μας τούτη πόλιν μὲ ὅλη τὴ δύναμιν τῆς ψυχῆς του. Ἔχει ξεχωριστοὺς μαζί της δεσμούς. Σερραῖα εἶναι ἡ σύντροφος τῆς ζωῆς του, ἡ εὐγενέστατη κ. Ἀθηνᾶ, τῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας Δούμπα. Στὶς Σέρρες γεννήθηκαν καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ του. Καὶ ἔζησε εἴκοσι χρόνια στὴ γοητευτικὴ «Νύμφη τοῦ Στρυμόνου».

Ἡ γλυκεῖα ἀνάμνηση τῶν χρόνων αὐτῶν, μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς, τὸν συνοδεύει παντοῦ. Πῶς νὰ ξεχάσῃ τὰ ὠραιότερα αὐτὰ τῆς νηότητος του χρόνια; Ἐκλαψε σὰν ἔφυγε ἀπὸ τὴν δεύτερη τούτη πατρίδα του. Τὸ μαρτυροῦν οἱ στίχοι του :

Τὰ εἰκοσάχρονά μου τὰ χρυσᾶ
σὲ σὲ τὰ χάρισα καὶ φεύγω,
τὴν ἀνθήσῃ τῆς νηότητος, τὴν δροσιὰ
τοῦ κάκου ἄλλοῦ θὰ τὰ γυρεύω.

Ἀπὸ τότε τραγουδεῖ τις Σέρρες μας, μὲ ἀπειρὴ ἀγάπην, μὲ πάθος. Δὲν ἀφήνει εὐκαιρία νὰ μὴ ὑμνήσῃ τὴν πόλιν μας¹, τοὺς εὐγενικοὺς ἀνθρώπους της, τοὺς ἥρωές της, τὶς ἐξέχουσες φυσιογνωμίαις της, λὲς καὶ εἶναι ὁ βάρδος τῶν Σερρῶν. Μιὰ ἀπόδειξις εἶναι καὶ ἡ ποιητικὴ συλλογὴ του, ποῦ

1) Τις Σέρρες ὕμνησαν μὲ ὠραῖα ποιήματα καὶ οἱ λογοτέχναι μας Εὐάγγελος Ἀσπιώτης, Νίκος Βουζούκας, Τάκης Γκοσιόπουλος, Χρυσάνθη Ζιτσαῖα, Γεώργιος Καφταντζῆς, Νικόλαος Κωνσταντόπουλος, Ἰπποκράτης Μακρῆς, Ἀλεξάνδρα Παραφεντίδου, Νατάλης Πέτροβιτς, Ἀντώνης Πρόκος, Ἀντώνης Τσακιρόπουλος. (Βλέπε Τριαντ. Δ. Θεοδωρίδη «Οἱ Σέρρες στὴν Ποίηση», Ἀθῆναι, 1963).

βλέπουμε ἐδῶ, ὅπου ὁ διαπρεπὴς λυρικός ποιητὴς μας συγκέντρωσε τὰ κυριώτερα ποιήματά του, πὸν ἀφιέρωσε γιὰ τὶς Σέρρες καὶ τὸν κόσμον της. Τριάντα χρόνια εἶναι πὸν βιοτικές συνθήκες τὸν ἀνάγκασαν ν' ἀφήσῃ τὶς Σέρρες. Ὅμως ἡ νοσταλγία του καὶ ἡ ἀγάπη του γιὰ τὶς Σέρρες εἶναι παροιμιώδεις, λὲς καὶ διατηροῦν μέσα του ἀναμένο τὸν βωμὸ τῆς λατρείας, πὸν στὸ κρᾶσπεδὸ του γονυπετὴς ἢ ψυχὴ του προσεύχεται. Αὐτὸ διαλαλεῖ καὶ τὸ προσκύνημά του στὶς Σέρρες, πὸν ἔγραψε τελευταῖα,¹ καὶ πὸν τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα εἶναι συμπεπυκνωμένο ἀπαύγασμα τῆς ψυχικῆς του συγκινήσεως :

«Ὅταν πρὶν ἀπὸ τόσα χρόνια ἀπεχαιρέτησα τὶς Σέρρες, πῆρα κοντά μου, μαζί μὲ τὴν ἀγάπη μου, καὶ τὴν ἀγάπη τῆ δικῆς της. Πῆρα μαζί μου κάτι ἀπὸ τὴν αἴγλη τοῦ ἱστορικοῦ της μεγαλείου, κάτι ἀπὸ τὴν ἀνεση τοῦ κάμπου της καὶ τὸ λάγγεμα τῆς εὐφορίας της καὶ κάτι ἀπὸ τὴν καλότητα τῶν ἀνθρώπων της. Ἀλλὰ πῆρα μαζί μου κι' ἓνα ποσοστὸ ἀπὸ τὸν πόνο, πὸν τὶς ἄφησαν οἱ πληγὲς τῶν πολέμων καὶ τῶν περιστάσεων. Τώρα πὸν τὴν εἶδα ξανά, τὴν ἀντίκρουσα σὰν τὴν Ἀφροδίτη, ἀνανεωμένη καὶ θαλερῆ, ὅπως ἐκείνη ὕστερα ἀπὸ τὸ θαυματουργὸ λουτρὸ τῆς μυθικῆς κρήνης».

Ὅλοι οἱ στίχοι του ἐδῶ ἔχουν πνοὴ καὶ ζωντάνια. Μᾶς ἐνθουσιάζουν, μᾶς συγκινοῦν, μᾶς μεθᾶνε. Ἐβαλε τὴν ψυχὴ του στὰ τόσο χαριτωμένα τοῦτα ποιήματα. Εἶναι μικρὰ ἀριστουργήματα.

Πῶς νὰ μὴ συγκινηθοῦμε, ὅταν στὴ θαυμάσια ποιητικὴ συλλογὴ «Ἔτσι τραγούδησα τὶς Σέρρες» μᾶς δίνει σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ στέρεα κι αὐστηρὰ σονέττα, Ἑρηνιακῆς ποιητικῆς ἀκρίβειας, ἀνάγλυφη ὅλη τὴν πολυκύμαντη κι αἵματοστάλαχτη ἱστορία τῶν Σερρῶν; Κι ἀκόμη μὲ τὴ λιτή, ἀλλ' ἀδρῆ ποιητικὴ σύλληψη τῆς φυσιογνωμίας καὶ τοῦ ἀφθαστου ἔργου τῶν μεγάλων βασιλέων καὶ στραταρχῶν τῆς Μακεδονίας Φιλίππου καὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἀπελευθερωτικῶν της ἀγῶνων ὑψώνει μπροστὰ στὰ μάτια μας τὴ μεγαλεπίβολη καὶ λαμπρὴ ἀπὸ τὴν κυριαρχία κι ἐκλαμψη τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος Μακεδονικὴ ἰσχὺ καὶ μεγαλειότητα ; Ἰσχὺ καὶ μεγαλειότητα πὸν ἔφτασε νὰ διασώσῃ τὴν ἔκφραση τῆς Μακεδονικῆς Ἑλληνικότητος ἕως τὴν τραγικότητα καὶ τὴν καρτερικότητα τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἀγῶνων τῆς Μακεδονίας.

Νοιώθουμε ἀφθαστὴ συγκίνηση ὅταν στοὺς στίχους τοῦ Στρατάκη ξαναβλέπουμε νὰ προβάλλουν ὀλοζώντανες οἱ διαλεκτὲς πατριωτικὲς καὶ σοφὲς φυσιογνωμίες τοῦ ἀγαπημένου μας Νομοῦ Σερρῶν, μὲ τὶς ὁποῖες ζή-

1) Τραγοῦδι ἀπέραντης ἀγάπης γιὰ τὶς Σέρρες εἶναι τὸ τελευταῖο ἄρθρο του «Τὸ προσκύνημά μου στὶς Σέρρες» (ἔφημ. «Πρόσδος» Σερρῶν τῆς 25-4-68 καὶ «Προσφυγικὸς Κόσμος» Ἀθηνῶν τῆς 28-4-68 καὶ 5-5-68) πὸν ἔγραψε στὴν ἐπιστροφὴ του, ἀπ' τὴν τελευταία του ἐπίσκεψη στὴν πόλη μας.

σαμε ἀρκετὰ χρόνια καὶ συνεργασθήκαμε : Ἐθανάσιος Ἀργυρός, Οὐμβέρτος Ἀργυρός, Ἄννα Τριανταφυλλίδου, Δημήτριος Χόνδρος. Ἀκόμα οἱ μεγάλες μας ἱστορικές μορφές, πού δόξασαν τὰ εὐλογημένα μας μαρτυρικά χώματα : Ἐμμανουὴλ Παπαῖς, Καπετὰν Μητρούσης.

Ἄς ἐλπίσουμε πὼς τὰ ποιήματα αὐτὰ θὰ συμπεριλαμβάνωνται καὶ στὰ προγράμματα τῶν διαφόρων ἐορτῶν τῶν Σχολείων μας. Εἶναι τοῦ τύπου μας ἡ ὑπερηφάνεια.

Καὶ οἱ στίχοι, πού εἶναι ἀφιερωμένοι στίς δοξασμένες ἱστορικές μας μορφές, ὅπως τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπαῖ, τοῦ Καπετὰν Μητρούση, τοῦ Ἐθανασίου Ἀργυροῦ, πρέπει νὰ κοσμοῦν καὶ τὰ σχολικά Ἀναγνωσματάρια. Εἶναι χρέος τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους.

Ὁ Στρατάκης δὲν ἔχει, βέβαια, ἀνάγκη ἰδιαιτέρας ἐδῶ παρουσιάσεως. Τὸ πολύμορφο καὶ πλούσιο ποιητικὸ καὶ πεζὸ ἔργο του, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρκετοὺς τόμους, εἶναι γνωστό. Μιὰ σύντομη παρουσίασή του ἔκαμα σ' ἄλλη εὐκαιρία¹⁾.

Κι ἐκλεκτοὶ εἰδικοί λογοτέχνες καὶ κριτικοὶ ἔχουν ἐκφρασθῆ μὲ τὰ καλλίτερα λόγια γιὰ τὸν ἐξαιρετὸ μας ποιητὴ καὶ πεζογράφου :

«Ὁ Στρατάκης, τονίζει ὁ Ἡλίας Σιμόπουλος²⁾, παραμένοντας πιστὸς στὴν παράδοση καὶ χρησιμοποιώντας τὰ καθιερωμένα μέτρα καὶ σχήματα, μὲ μιὰν ἀπλότητα μορφῆς ἀξιοζήλευτη καὶ μιὰν εὐγένεια αἰσθημάτων ὅχι συνηθισμένη κάνει τὴν ποίησή του νὰ ξεχωρίζει καὶ νὰ μᾶς γίνεται ἀγαπητή. Ἐκεῖνο πού περισσότερο τὸν χαρακτηρίζει εἶναι ἕνας ἀγνὸς ρομαντισμός, πού τοποθετεῖται στὴν ἔξαρση τῆς ψυχῆς καὶ πού σὲ τελευταία ἀνάλυση ἀποβλέπει στίς πιὸ ἀψηλές μορφές τοῦ πνεύματος. Ἡ ποίησή του ἀπλὴ στὴ διαδικασία τῆς, σοφὴ στὸ περιεχόμενό τῆς θὰ παραμείνῃ μιὰ μαρτυρία σημαντικὴ τῶν κυματισμῶν τῆς σύγχρονης ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἔχει ὀριστικὰ καθιερωθῆ σὰν ἕνας αἰσθαντικὸς ποιητής, πού μὲ τρόπους ἀπλούς, προσιτοὺς θέλησε νὰ μεταδόσῃ στὸ πλατύτερο κοινὸ τὸ μεγάλο, ἀνθρώπινο μῆνυμά του. Τὸ μῆνυμα τῆς πίστεως στὴν ζωὴ, στὴν πατρίδα καὶ στὸν ἄνθρωπο».

Καὶ ὁ Πᾶνος Παναγιωτοῦνης³⁾ χαρακτηρίζει τὸ λυρικό μας τραγουδιστὴ, γιὰ τὸ πεζογραφικὸ του ἔργο :

«Ἡ προσφορὰ του εἶναι πολύτιμη καὶ στὰ Κρητικά καὶ στὰ Πανελ-

1) Τριαντ. Δ. Θεοδωρίδης : «Νίκος Στρατάκης· ὁ ποιητὴς — ὁ συγγραφεὺς — ὁ κριτικός», ἐφημ. «Πρόοδος» τῆς 5-4-67.

2) Στὴν ὁμιλία του, στὴν τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ Νίκου Στρατάκη, πού ὀργανώθηκε στίς 3-4-1967, στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» (*Ἀθηνῶν) ἀπὸ τὴν «Παγκρήτιο Ἐνωσι», τὸ «Σύνδεσμο Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν» καὶ τὴν «Ἐνωσι Ἱεραπετριτῶν».

3) Στὴν ὁμιλία του, στὴν ἴδια παραπάνω ἐκδήλωση.

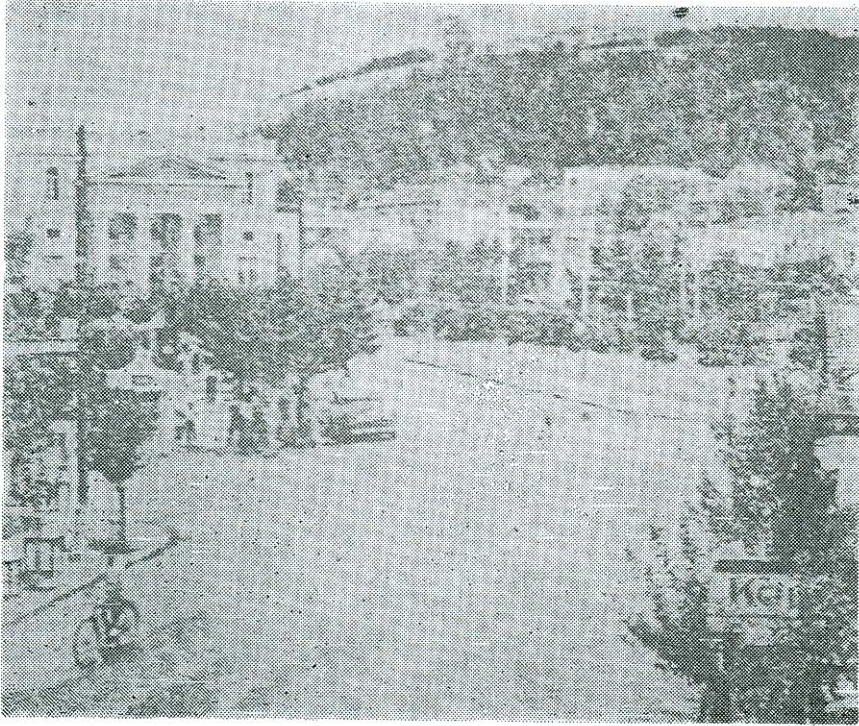
λίγια γράμματα και τὸ ἔργο τοῦ, μιὰ συνεχῆς και ἐπίμονη ἐργασία, ἀδρῆ και ἀξιόλογη στὴν περιοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔντεχνου λόγου. Γιὰ μᾶς τοὺς νεώτερους ἡ ἐργασία αὐτὴ στέκεται μιὰ θαυμασία πηγὴ μελέτης ἐνὸς συγγραφέα ἀξίου κι' ἐνὸς ἀνθρώπου πνευματικοῦ μὲ συνθετικὴ ὀλοκλήρωση. Ὁ Νίκος Στρατάκης στέκεται ἀνάμεσά μας γιὰ τὸ παρὸν και τὸ μέλλον ἕνας ἀξιος δημιουργὸς και μύστης τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων».

Στὶς πληθωρικὲς πνευματικὲς ἀρετὲς τοῦ πολυγραφότατου Νίκου Στρατάκη ξεχωρίζουμε και τὸν καλὸ, θαυμάσιο ἄνθρωπο. Καὶ νομίζω πὼς ἐδῶ θὰ ταίριαζε νὰ τελειώσω αὐτὸν τὸν πρόλογο μνημονεύοντας τοῦτα τὰ τελευταῖα λόγια, πὸν λέγει ὁ Ἰσοκράτης τελειώνοντας τὸ λόγο του πρὸς τὸν Φίλιππο,¹⁾ «Τοῦθ' ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς και τοῖς ἀκριβείαις, παρ' ὑμῶν τῶν ἀκούοντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστι· ὅτι μέντοι βελτίω τούτων και μᾶλλον ἀερόττονα τοῖς ὑπάρχουσιν οὐδεὶς ἂν σοι συμβουλεύσειε, σαφῶς εἰδέναι νομίζω». Κι ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὅλοι οἱ ἀναγνώστες και μάλιστα οἱ Σερραῖοι μας αὐτὰ πρέπει νὰ ψυθιρίσουν, γιὰ νὰ δοθῇ κάποια ἱκανοποίηση στὸν τόσο μοχθήσαντα κ. Στρατάκη, πὸν μὲ τόση ἀγάπη ἔβγαλε αὐτὰ τὰ λόγια ἀπὸ τὴν καρδιά του γιὰ τὴν ὠραία μας πόλη τῶν Σερρῶν και τοὺς ἀνθρώπους της.

ΤΡΙΑΝΤ. Δ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Ἀθῆναι, 26 Μαρτίου 1969.

1) Ἰσοκράτους «Φίλιππος» § 155, ἐδάφ. 65.

Μερική άποψη των Σερρών

Τ Ο Τ Α Μ Α ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

Κι' αν οί αιώνες διάβηκαν κι' αν οί καιροί περάσαν
 και τὰ καινούργια άλλαξανε και τὰ παλιά χαλάσαν,
 τὸ δοξασμένο διάβα σου αἰώνιο θὰ μένει
 πόλη τῶν θρύλων, τῶν καημῶν, πόλη μου ἀγαπημένη.
 Πάντα τὰ περασμένα σου τραγούδι θὰ σοῦ πλέκουν
 ὥσπου ὁ Στρυμόνας νὰ κυλᾷ και τὰ βουνὰ νὰ στέκουν.
 Κι' ἐγὼ πὸν πῆρα γιὰ χαρὲς τὶς χάρες τὶς δικές σου
 και σπίτι μου και ριζικὸ τὶς καρδιακὲς εὐχὲς σου
 ὅ,τι λέω κι' ὅ,τι γράφω σου εἶναι σὰν ἅγιο τάμα
 σὰν τὴν ἀλήθεια καθαρὸ και πάναγνο σὰ νόμα.

ΤΟ ΦΩΤΕΙΝΟ ΠΡΕΛΟΥΝΤΙΟ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

(Αφιερωμένο στην Πόλη τῶν Σερρών)

I

Παίονες ἀπὸ τῆς Φρυγίας τῆ Χώρα
θεμέλιωσαν σὲ γῆ γεμάτη σπάργος
τὴν Πόλη π' ὁ Στρυμόνας ὡς τὰ τώρα
τῆς στέκεται τῆς εὐφορίας ὁ Ἄργος.

Οἱ Σιροπαῖνες κι' οἱ Πελασγοὶ ἀντάμα
ζωντάνεψαν τῆς Ἰωνίας τὸ αἷμα
κι' ἀνάβρυσε τὸ Πανελλήνιο θάμα
στοῦ Φίλιππου, στ' Ἀλέξανδρου τὸ γνέμα·

Τοῦ Δάρειου ὁ φθόνος κι' ἡ μανία
τοὺς Τρῶες βάλθηκε νὰ ξεριζώσει
καὶ ρέπιασε τῆ Σιροπαιονία.

Μὰ τὸ Ἰόνιο αἷμα θὰ φουντώσει
καὶ θὰ γυρίσει τὸ Στρυμόνιο ὄχθο
νὰ τὸν ποτίσει μὲ τὸν Ἅγιο μόχθο.

II

Κι' ὅταν τ' ἀνόσια τοῦ Ξέρξη στίφη
ναοὺς βεβήλωναν βωμοὺς κι' Ἔστῆς
Ἰολύμπια πνοὴ καίει σας τὰ στήθη
καὶ τιμωροὶ ξυπνοῦν οἱ Ἐρινύες.

Καὶ τὴν Ἀμφίπολη ὅταν ξαμώνει
νὰ πάρει ἡ ἀρμάδα τοῦ Βρασίδα
τὰ στήθη σας ἡ λευτεριά κολπώνει
καὶ σμιξε ἡ σάριζα μὲ τὴν ἀσπίδα.

Σύμβολον τώρα τῶν κλεινῶν τροπαίων
γιὰ τῶν παλιῶν καιρῶν τὴ διαμάχη
στέκεται τῆς Ἀμφίπολης ὁ Λέων.

Τῆς «ῥύλης τῆς σκαπτῆς» τώρα οἱ βράχοι
λένε μὲς στὴν πορεία τῶν αἰώνων
τὴν ἱστορία τῶν Σιροπαιόνων.

III

Ὁ Μέγας Στρατολάτης Μακεδόνας
 λαύρους στὸ Γρανικὸ σᾶς παρατάζει
 κι' ἄψυς ὁ νικηφόρος σας ἀγώνας
 τὰ μύρια βέλη τῶν Περσῶν ντροπιάζει.

Στ' Ἀρβηλα, στὰ Γαυγάμηλα κι' ἀκόμη
 ὅπου τ' Ἀρίστονα ἡ βουλή διατάσει
 παντοῦ τῶν Συροπαίωνων ἡ τόλμη
 καὶ Θεσσαλούς καὶ Σκύθας ὑποτάσει.

Τὸ καύχημα ἐσεῖς τοῦ Στρατολάτη
 μαζί του μοιρασθήκατε τῆ δόξα
 πέρα ἀπ' τὸν Τίγρη καὶ πέρ' ἀπὸ τὸν Εὐφράτη.

Κι' ἔφερε τῶν θριάμβων του τὰ τόξα
 τὸν Παρθενώνα καὶ τὸ ἴδιο φῶς του
 ὡς τῆ θυμέλη τοῦ Θεοῦ τ' ἀγνώστου.

IV

Σὰν ἦλθαν τῶν Ρωμαίων τὰ φουσάτα
 τὴν ὄλβια πόλη σας νὰ διαγουμίσουν
 — μονάχα ἐσὺ περιφρουᾷς τὴ διάτα —
 γιὰ νὰ τὸ λένε οἱ αἰῶνες πρὸς τιμὴ σου.

Καὶ σὰν στοῦ Βυζαντίου τὴν κορῶνα
 σὲ βάλανε ἀστραφτερὸ διαμάντι
 ἄπαρτο ἐσὺ στηλώνεις προμαχῶνα
 μπρὸς στὴν ὄργη τοῦ καθ' ἑνὸς δυνάστη.

Στὰ ἱερά σου χῶματα καὶ τ' ἅγια
 ἐδῶ Φωκάδες καὶ Βουλγαροκτόνοι
 σκορπίσανε καὶ θρίαμβους καὶ βάρια.

Τῆς φήμης σου ἡ σκόνη θὰ χρυσώνει
 ἢ μνήμη τῶν Βυζαντινῶν, στὰ χρόνια
 ἢ δόξα σου θὰ φωτολάμπει αἰώνια.

V

Βούλγαροι, Σλαύοι, Σέρβοι, Καταλάνοι
 σοῦ γκρέμισαν τὸν ἔθνικό σου φράχτη
 κι' ἂν σοῦβαλαν τοῦ μάρτυρα στεφάνι
 ὅμως κρατοῦσες σπίθα μὲς στή στάχτη.

—

Γύρω ἀπὸ σένα πόλη ξακουσμένη
 Παλαιολόγοι Κομνηνοὶ Αὐτοκράτοροι
 κι' ὁ Δούκας Βατάτζης ὄρματωμένοι
 τῆς λευτεριάς σου ἦταν σταυροφόροι.

—

Καὶ μὲς ἀπ' τὴν ματωμένη πόλη
 καὶ μὲς ἀπ' τὴ φίλια διαμάχη
 μὲ τὴ σημαία τ' ἀετοῦ καὶ πάλι,

—

Στὴ μαυρὴ τῶν Σερρῶν κι' ἔρημη ράχη
 ὁ Μανουήλ Παλαιολόγος ὑψώνει
 τὸ λάβαρό του καὶ τὴ λευτερώνει.

VI

Τῶν Τούρκων οἱ ὄρδεις ἀπ' τὴν Ἀσία
 σὰν ὄργισμένους ποταμὸς κυλίσαν
 καὶ μὲ σκλαβιά, μὲ θάνατο, μὲ βία
 τὴν πρωτεινὴ σου αἴγλη καταλύσαν.

—

Βεζύρηδες, Σουλτάνοι καὶ Πασάδες
 σὲ ξουσιάσαν μὲ φερμάνια χρόνια
 κι' ἱερωμένοι ταπεινοὶ καὶ δεσποτάδες
 σκλάβοι μαρτύρησαν μὲ καταφρόνια.

—

Στὰ χῶματά σου Πρίγκιπες, Σουλτάνοι
 σφραγίσανε βουλές, βουλές μεγάλες.
 Τοὺς Κομνηνοὺς ἡ μοίρα ἔχει μοιράνει

—

Νὰ κρεμαστοῦν ἐδῶ σ' ἔννια κρεμάλες.
 Ἐδῶ μὲ θρῆνο, θάνατο καὶ φρίκη
 πληρώθηκε τοῦ Ἐπαχτοῦ ἡ νίκη.

VII

Σὲ σᾶς ἦτο γραφτὸ γιὰ νὰ ξεσπάσει
βία καὶ ἀμάχη κάθε Ντερεμπέη
ἔδῶ ἢ Ἄρβανιτιὰ εἶχε κουρνιασει
καὶ σεῖς Ἄκρίτες στὴν ψυχὴ κι' Ἄνταῖοι,

Περήφανο τὸ φλάμπουρο κρατᾶτε
καὶ τ' ἀνεμίζετε μπρὸς στὸ Σουλτάνο,
κι' ἀπὸ τὴ μοίρα πάντα καρτερᾶτε
δίκαιο κάποιο νάρθει Καπουδάνο.

Ὅμως στὶς τυραννίας μπρὸς τὸ φάσμα
ὁ Ἐθνικὸς παλμὸς καίει τὰ στήθη
τὸν συδαιλίζει τοῦ Φερραίου τὸ ἄσμα.

Στοὺς κλέφτες τοῦ Ὀλύμπου ἀπολοήθη
τοῦ Νικοτσάρα ἡ κραυγὴ ποὺ φθάνει
καυτὴ ἀπ' τὸ γεφύρι κι' ἀπ' τὸ χάνι.

VIII

Οί φιλικοί, τὸ λάβαρο στή λαύρα·
 στὰ χώματά σου στήσανε θυμέλη
 τοῦ πάνσεπτου ἀγώνα ἢ ἀνάβρα
 ἐδιάλυσε τοῦ σκλάβου τὴ νεφέλη

Τὸ ξύπνημα ἐνὸς νέου Ἀκρίτα
 τὸ θούριο τοῦ ἀγώνα διαλαλάει
 ὁ Μανουήλ Παπαῶς ἀπ' τὴ Δοβίστα
 τῶν Φιλικῶν τὸ νόμα κοινωνάει.

Πλούτη, φαμίλια, πίστη, ὅλα κι' ὅλα
 ἀπλόχερα τὰ δίνει στήν Πατρίδα
 ὅλα τὰ ἔχη του μπαρουτόβολα

Σκορπᾶ νὰ δυναμώσει τὴν ἐλπίδα
 τῆς νίκης, καὶ στήν ἄξενη ἄκρη
 πεθαίνει ἥρωα μὲ τῆς πίκρας τὸ δάκρυ.

IX

Κι' ἄν τῆς ἐλευθερίας ἡ λάμψη
 ἐφώτισεν ἓνα κομμάτι Ἑλλάδα
 στ' Ἀλέξανδρου τῆ χώρα δὲν θ' ἀνάψει
 ἀκόμη τῆς χαρᾶς ἡ φωτερὰδα.

Πανσλαυιστὲς σοῦ σκάβουν τὸ θεμέλιο
 ζητοῦν ν' ἀλλάξουνε τὸ φρόνημά σου
 μὰ σὺ πιστὴ στοῦ Ἔθνους τὸ βαγγέλιο
 παραμιλᾷς μὲς στ' ὄνειρόπαρμά σου.

Δὲν τὸ βαστᾷ ἡ ψυχὴ, καὶ μήτε θέλει
 ν' ἀλλάξη τὸν παλμό, παίρνει τὸ ρῆμα
 τοῦ Μέγα Ἀλέξανδρου, τοῦ Ἀριστοτέλη.

Καὶ γονατίζουν μπρὸς στὸ Ἅγιο βῆμα
 λαὸς καὶ προεστοὶ καὶ μ' ἀγωνία
 λεύτερη σώζουν τῆ Μακεδονία.

X

Ἄντεξε ἡ ψυχὴ. Μὰ στὴ θρησκεία
 νὰ κάμουν Σχίσμα οἱ Βούλγαροι διατάζουν
 καὶ λήσταρχοι κι' ἀντάρτες μὲ τὴν βία
 ναοὺς, σχολεῖα, καίουν καὶ ρημάζουν.

—

Παπάδες προεστοὶ μὰ κ' οἱ δασκάλοι
 δολοφονοῦνται. Καὶ θὰ πλημμυρήση
 τ' ἄλικο αἷμα. Κι' ἡ στυγνὴ κραιπάλη
 ζητᾷ τὰ πάντα νὰ ἐκβουλγαρίσει.

—

Τὸ Ζίρνοβο, τὸ Νευροκόπι, ὁ Λάκκος
 ὅλα τὰ πλάκωσε μαύρη ἀντάρρα
 χάσκει παντοῦ τοῦ θάνατου ὁ λάκκος.

—

Καὶ στοῦ κομιτατζὴ τὴν ἄγρια τρομάρα
 βράχος τοῦ μακεδόνα ἡ εὐψυχία
 στὴ βία ὀρθοστέκεται μόνο ἡ θυσία.

XI

Μὰ ἡ θυσία μοναχὰ δὲν φτάνει
 τὶς βάρβαρες νὰ καταλύσει μέρες
 καὶ κλέφτες ξύπνησαν καὶ καπετάνιοι
 κι' ἄρματωλίκι γίνηκαν οἱ Σέρρες.

—
 Παντοῦ ποὺ ἀπλώνονταν πνοὴ Σανδάσκη
 κι' ἄχνιζε τὶς δολοφονίας τὸ αἷμα
 τώρα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸ Σαντζάκι
 ρεπίζεται μὲ τοῦ Σαχτούρη τὸ πνεῦμα.

—
 Καὶ τώρα προσοχὴ μπρὸς στοὺς γενναίους
 στὸ Δουκα, στὸ Βλαχάμπεη, στὸ Νοῦτσο
 στὸν Οὔρδα στὸν Οὔζούνη. Μετὰ δέους

—
 Μπροστὰ στὸ Μάρτζιο, Μάκουλη κι' Ἀνδροῦτσο
 ἄς κλείνομε στὴ μνήμη τοῦ Ὁρφέως
 καὶ τὸ Μητροῦση ἄς στέψομε μὲ δέος.

XII

Τούτα τῶν ἀνταρτῶν τὰ παλληκάρια
 ὀλοῦθε τὴν Ἑλληνικὴ πνοὴ κολπῶνουν
 λῆς τῶν Ὀλύμπιων Θεῶν μαστάρια
 τρέφουν τὸ φρόνημα καὶ τὸ μεστῶνουν.

Κι' οὔτε Ρουμάνοι κι' οὔτε κι' οἱ Βουλγάροι
 μποροῦν νὰ τὸ νοθεύσουνε μὲ φίλτρα
 νέα, σχολεῖα κι' ἐκκλησία ἔχουν πάρει
 ζωὴ ἀπὸ τὴν Ἑλληνίδα μήτρα.

Ξάφνου ἰσότητα κι' ἐλευθερία
 σαλπίζεται ἀπὸ τὴν ὄχθη τοῦ Βοσπόρου.
 Ἀδελφοσύνη διαλαλεῖ ἡ Τουρκία.

Καὶ μύστες οἱ Σερραῖοι τ' ἁγίου δώρου,
 καρδιὰ κι' ἀγκάλη ἀνοίγουν νὰ γιορτάσουν
 καὶ τ' ἄρματα τῆς νίκης νὰ κρεμάσουν.

XIII

Ἐφτασε ἡ ὥρα στήν Μητέρα Ἑλλάδα
 θούριο τοῦ πολέμου νὰ ἠχήσει
 ξύπνησεν ἡ θεὰ ἡ Ἑστιάδα
 τῆς νίκης τὸν Παιάνα νὰ σκορπίσει.

Μὰ εἶχε πρὸς ὥρας τὰ φτερὰ διπλώσει
 ἡ νίκη τῶν Σερρῶν τὴν ὥρια πόλη
 κι' ὁ ἐπιδρομέας ἦλθε γιὰ ν' ἀπλώσει
 πάνω της ἓνα πένθιμο ἀνεβόλι.

Φόνοι, σφαγές, διωγμοὶ κι' αἰχμαλωσίες
 κι' ὅλη ἡ πόλη τῶν φλογῶν συντρίμια
 οἱ προύχοντες νεκροί, στυγνὲς ληστεῖες.

Στὶς Σέρρες βασιλεύει μαύρη ἐρήμια
 καὶ μόνο μὲ τὸ θρίαμβο τῆς νίκης
 τὸ φάσμα ἐδιαλύθηκε τῆς φρίκης.

XIV

Κι' ὅταν οἱ δυὸ μὲ τῆ σειρὰ πολέμοι
 ἔσυνταράξανε τὴν οἰκουμένη
 κι' ἐφύσηξαν τοῦ ὀλέθρου οἱ ἀνέμοι
 τὸ ἔδαφός σου λεύθερο δὲν μένει.

—
 Τὸ πάτησαν οἱ ἀπαίσιοι κουρσάροι
 κι' ἔζησες πίκρες, θλίψεις καὶ λαχτάρεις
 καὶ πρόσμενες νὰ ῥθοῦν γαλάζιοι γλάροι
 γιὰ νὰ φωτίσουν τὶς πηχτὲς ἀντάρεις.

—
 Σὰν κάποιτ' ἔφταναν τὰ χελιδόνια
 ἄνοιξη φέρναν στὴ φωλιά τοῦ Γκιώνη
 στὰ ρέπια λούλουδα, ἥλιο στὰ χιόνια.

—
 Τῆς λευτεριᾶς ὁ ἥλιος πάλι ἀσημώνει
 τὰ χώματά σου, τὰ αἵματα ἀχνισμένα
 χαρὰ τὸ τώρα, φῶς τὰ περασμένα.

XV

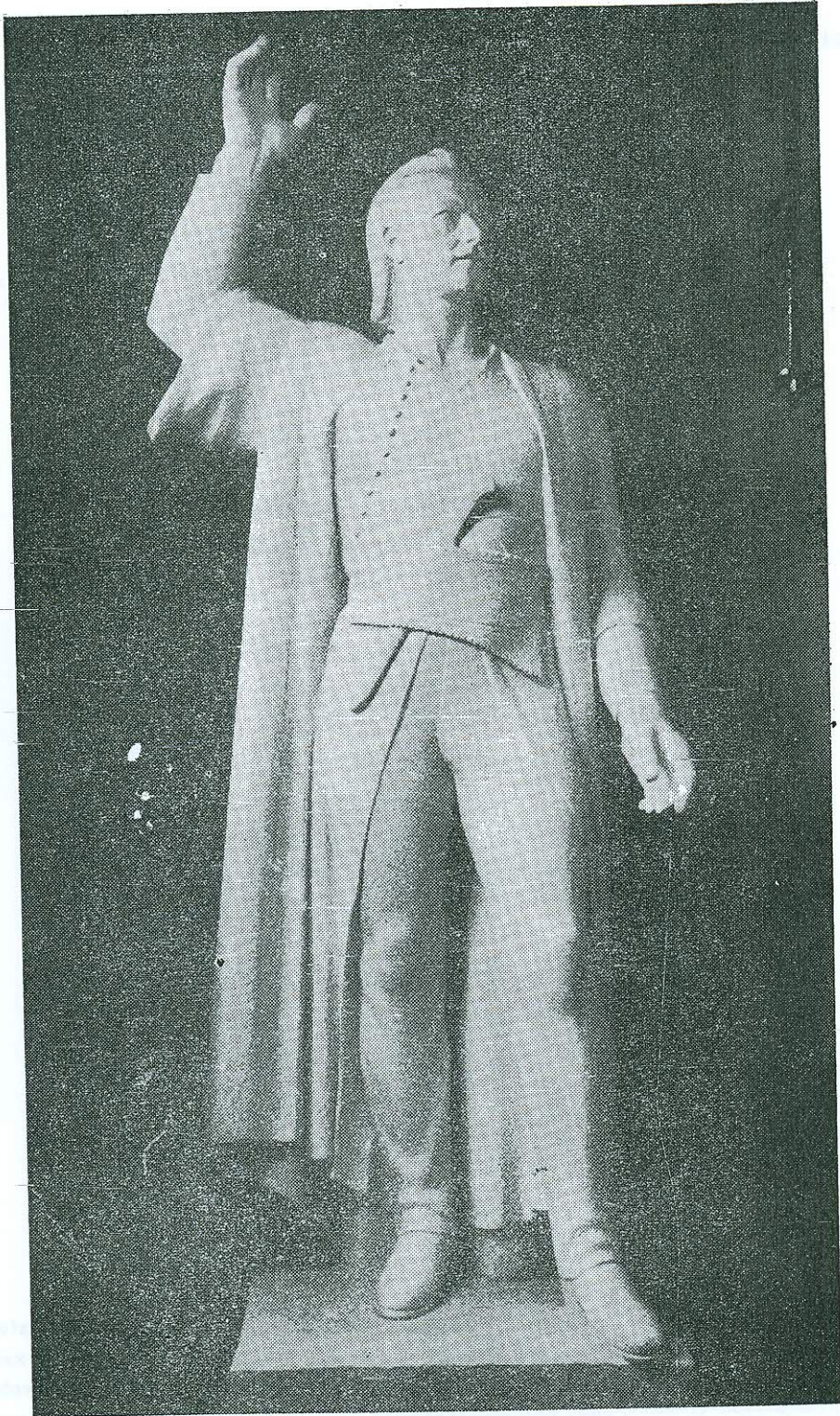
Μές στους αἰῶνες τώρα ἀναπαυμένη
 ἡ μνήμη σου ὄλο καὶ φωτολάμπει
 καὶ τὰ βουνά σου οἱ ποταμοὶ κι' οἱ κάμποι
 ἀνιστοροῦνε δόξα περασμένη.

Δόξα π' ἀκμαία διατηρεῖ τὴ φύτρα
 τοῦ ἀρχαίου τῶν Παίωνων κυττάρου
 κι' ἀπὸ βαθιὰ τῶν αἰώνων τὰ σειστρα
 μέσ στη ροὴ τοῦ καιρικοῦ χειμάρρου,

Χαρμόσυνα ἤχοῦν σὰ νὰ σαλπίζει
 ἡ τωρινὴ σου ἀκμή. Καὶ σὺ ὠραῖα
 ἀφίνεις τὸ μαντύα ν' ἀνεμίζει.

ὡσὰν ἀχειροποίητη σημαία
 καὶ σύμβολο στὸ διάβα τῶν αἰώνων
 μένει ἡ πόλη τῶν Σιροπαιόνων.

323

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣ
(1773—1821)

Ο ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣ (*)

I

Χώρα όλβία, Χώρα εύλογημένη!
 Κι' άν οί όρδές σέ πάτησαν βαρβάρων
 Ούνων και Γόθων και στίφη Άβάρων,
 όμως άμάλαγη ή ψυχή σου μένει.

Παλιούς καιρούς εύρύστερη Μακεδονία
 για φυλαχτό σου είχες χρυσοδέσει
 τόν έξολοθρεμό του γαύρου Πέρση
 ως και τή Δελφική Άμφικτυονία.

Κι' ήρθαν τών Τούρκων τά έφτακόσια χρόνια
 κι' όλο κυλούσε τó Στρυμόνιο ρέμα
 τó Πανελλήνιο του Φίλιππου πνέμα.

Κι' ήρθαν και του Όλύμπου Χελιδόνια
 άπ' τ' Άγραφα, τά Λιάκουρα Ζητούνι
 και φτάσαν στου Παγγαίου τ' άκροβούνι.

* Η εθνική αυτή τετραλογία γράφηκε ειδικά για την έορτή της επέτειου της απελευθερώσεως των Σερρών, που ώργάνωσε, με επίσημο γεύμα, ή «Ίστορική και Λαογραφική Έταιρεία Σερρών—Μελενίκου», στις 29 Ίουνίου 1966, στο Ξενοδοχείο «Άμπασαντέρ» Άθηνών, όπου και απαγγέλθηκε από τόν ίδιο τόν ποιητή Νίκο Στοατάκη (Βλέπε «Μακεδονία - Θράκη» Άθηνών τής 15/7/66). Ωραίο ποίημα, με 8 τετράστιχα, για τόν Έμμανουήλ Παπά έγραψε και ο Βορειοελλαδίτης ποιητής Αντώνης Τσακιρόπουλος, που δημοσιεύθηκε στην «Πρόοδον» Σερρών τής 17/5/66, κι απαγγέλθηκε στην παραπάνω γιορτή από την Σερραία εκλεκτή πρωταγωνίστρια Θεάτρου Βίλμα Κύρου.

II

Κι' ὁ Ἐμμανουήλ Παπᾶς τ' αὐτί του στήνει,
 κι' ὅλα, καρδιά, ἐνέργεια καὶ δράση
 καὶ πλούτη καὶ φλουριά πού 'χε σοδιάσει
 ἀπόκριση γιὰ τὸ σκοπὸ τὰ δίνει.

—
 Ὁρθόκορμος, γαλήνιος καὶ σάμπως
 Θεὸς ὠραῖος, φλάμπουρο ἀνεμίζει
 καὶ στή μορφή του λευτεργιὰ ὀρθρίζει
 μὲ χαμογέλιο καὶ οὐράνιο θάμπως.

—
 Καὶ τὸ τρανὸ στηλώνει ἀνάστημα του
 μπρὸς σὲ Πασάδες μὲ ὀρμή καὶ θάρρος.
 Στὴν πόλη φέρνει τὸ ξεκίνημά του

—
 Τῶν φιλικῶν ὁ φωτοδότης Φάρος
 καὶ μέσα στῶν ὀνείρων μας τὴν Πόλη
 στήνει τὸ Ἐθνικὸ του ἀραξοβόλι.

III

Σκύβει στὰ Ἐλευσίνια τῶν ἀχράντων
 ἀνάβει τὸ κερὶ τῆς κατακόμβης
 κι' ὁμώνει σὲ θυσία ἑκατόμβης
 «Νῦν ἱερός ἀγώνας ὑπὲρ πάντων».

Καὶ μὲ τὸ φῶς τὸ ἐσώτερο ἀναμμένο
 ποὺ καταλάμπει τὰ γενναῖα στήθια
 σαρκώνεται τοῦ ὄρκου ἢ ἀλήθεια.
 Ἐνα πλεούμενο ἀρματωμένο

Τὸν φέρνει στὴν Ἀθωνιάδα ἄκρη
 ποὺ ἡ Ἀρετὴ τὸν θρόνον ἔχει στήσει,
 ποὺ τῆς θυσίας σταλάει τὸ δάκρυ.

Ἐδῶ τὸ βούκινο θὰ ἠχήσει
 κι' ἀπὸ τῆ βίγλα τ' ἁγίου τούτου βράχου
 θ' ἀντιλαλήσει ἡ φωνὴ τοῦ Πολεμάρχου.

IV

Καὶ τοῦ Ἐμμανουήλ Παπαῖ οἱ γενναῖοι
στῆς Ἰσθμίας Κασσάνδρας τὰ λημέρια
χτυποῦν τοῦ Μπαῖράμ Πασᾶ τ' ἀσκέρια
κι' ἐδῶ παμπάλαιων ἀγώνων κλέη

Σμίγουν τῆς λευτεριάς μας τοὺς ἀγῶνες
καὶ γράφουνε μιὰ ἐνδοξη σελίδα
γιὰ τὸ εἰκοσιένα στὴν πατρίδα
τοῦ Ἐμμανουήλ Παπαῖ οἱ Μακεδόνες.

Τώρα τὸν Πολεμάρχο τὸ Σερραῖο
μαρμαρωμένον ἢ εὐγνωμοσύνη
κρατᾷ ὀρθό, γαλήνιο, ὠραῖο.

Ἡ μνήμη του αἰώνια ὅς μένει
σύμβολο ἀντρειωμένου ἡμιθέου
καταμεσῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΗΤΡΟΥΣΗΣ

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΗΤΡΟΥΣΗΣ

I

Ἡράκλειος στὸ σῶμα, στὴν ψυχὴ γενναῖος
καὶ στὴν καρδιά του αἶμα ποῦ φώναζ' Ἑλλάδα
εἶταν τῶν Μακεδονομάχων κορυφαῖος
καὶ κράτησε ψηλὰ τὴν Ἐθνικὴ τὴ δάδα.

Τοῦ Βουλγαρόπληκτου Χομόνδος ἡ ἀντάρα
τὴν Ἐθνικώτατη ψυχὴ του ἀνταριάζει
κι' ὀλοῦθε στὸν ἐχθρὸ σκορπίζει τὴν τρομάρα.
Στὸ ἀετήσιο βλέμμα του πάντα φαντάζει

Τ' ὄραμα τῆς ἐλευθερίας τῶν Μακεδόνων,
καὶ ἡ ὄρμη του σίφουνας καταρράκτης
ξανάφτει ἄγριο τὸ μένος τῶν ἀγώνων.

Καὶ τῶν ἀγαπημένων του τὸ αἶμα, ἐφιάλτης
τὰ γενναῖα του στήθη μὲ πόνο τὰ ὀγκώνει
καὶ στὴ συνείδησή του γδικιωμὸν ὀμώνει.

II

Καὶ ζώνεται τὰ τιμημένα τ' ἄρματά του
καὶ στὸν ἀγῶνα μπαίνει ἀτρόμητο λιοντάρι
κι' οὔτε τὸ φάσμα τὸν τρομάζει τοῦ θανάτου.
Μ' ἀποζητώντας τὴν ἐκδίκηση νὰ πάρει

Ἐκεῖ στὸ μαῦρο Καρατζάκοι, ὅπου τρυγοῦνε
ὄχιές καὶ φίδια τὴν Ἑλληνικὴ πατρίδα,
ἐκεῖ ὁ Μητρούσης κι' οἱ ἀντάρτες τοῦ χυμοῦνε,
δίκηο καὶ φρόνημα κραδαίνοντας ἀσπίδα.

Καὶ μ' αἶμα καὶ φωτιά, γενναῖε σὺ Μητρούση,
ἐκεῖ ξαγνίζεις τῶν δικῶν σου τὴ θυσία.
Μὰ κι' ἀπὸ τότε ὅπου ὀρδὲς κι' ὅπου λεφοῦσι
πύρινος πέφτεις, κι' ἡ γλυκειὰ ἐλευθερία,
μὲ μένος ἄσβεστο στὰ στήθη σου ταράσσει
κι' ἐντὸς σου στήνεις τὴν Ἑλλάδα εἰκονοστάσι.

III

Μὰ εἶναι ἀκόμα ἡ ψυχὴ του διχασμένη,
τὰ βήματά του δὲ χώραε κλαρὶ καὶ λόγγος
κι' ὅσο περνᾷ ὁ καιρὸς ὀδυνηρὰ τὸν δένει
τῶν προσφιλῶν του τῆς σφαγῆς πόνος καὶ βόγγος.

Μὲ τοὺς ἀντάρτες του ἀτρόμητος ἑρμάει
Στὶς Σέρρες ποὺ ὁ δολοφόνος του λουφάζει,
ὅμως τὸ ριζικὸ του θυσία προμηνάει
θυσία, ποὺ ὀλοκαύτωμα καὶ τούτη μοιάζει.

Καὶ μὲ τοὺς τέσσαρες γενναίους του ἀνεβαίνει
στῆς Βαγγελίστριας τὸ ψηλὸ κωδωνοστάσι.
Κι' ὡς εἶναι κυκλωμένος ἄλλο δὲ μένει

μόνο γενναίων θάνατος νὰ τοὺς δοξάσει.
Καὶ στρώνοντας κ' ἐχθρῶν κορμιὰ στὴν ἐκκλησία
προσφέρει τῆ ζωὴ του ὕστατη θυσία.

Τώρα στὸ στέμμα, Μεσολόγγι, Κοῦγκι, Ἀρκάδι,
μένει ὁ Μητρούσης ἐν' ἀστραφτερὸ πετράδι.

332

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΡΓΥΡΟΣ
(1859—1945)

ΣΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΑΡΓΥΡΟ (*)

I

Στή γιγαντόστερνη καὶ πλούσια χώρα,
 στὴ γῆ κοσμοκρατόρων βασιληάδων,
 π' ἔζησαν μὲ τὰ κλέη τῶν Τρωάδων,
 κάποια προφητικὴ σ' ἔφερεν ὥρα.

Κάτω ἀπ' τὰ βουνὰ τὰ χρυσοφόρα
 τὸ μαγεμένο βλέμμα τῶν Δρυάδων
 κ' ἡ λαγγεμένη ἀγκάλη τῶν πεδιάδων
 στὶς φλέβες σου κυλᾶνε τὸν ἰχῶρα.

Βρέφος, τὸ μέτωπο σούχει χαϊδέψει
 τὸ ρωμαλέο χέρι τῶν προγόνων.
 Πνεῦμα, καρδιά, ψυχὴ κ' ἡ ἐργώδη σκέψη,

γόνιμη φύτρα τῶν μακρῶν αἰώνων.
 Κι' ἀπάνω ἡ μάθηση χρυσῆ σφραγίδα
 πόνου, παλμοῦ, γιὰ τὴν ὠραία Πατρίδα.

* Γράφηκε εἰδικὰ γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Τριαντάφυλλου Δ. Θεοδωρίδη «ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΡΓΥΡΟΣ.—Εἰς μνήμην», Ἀθῆναι, 1956, ὅπου καὶ δημοσιεύθηκε, στὶς σελ. 110-111.

II

Τώρα στή λεύτερη Πατρίδα ικέτης
 κυτᾶς τή λύτρωση τῶν σκλάβων, πρέσβυς
 ἄξιος ἰκετεύεις καί πιστεύεις,
 μέγας τῶν ἰδεῶν σου ὑψιπέτης.

Κ' ἡ φόρμιγγα μέ τις βαθυές κραυγές της
 ἀπλώνει ρίγη, κι' ὅπου κι' ἄν ὀδεύεις
 κι' ἄν τὰ γλαυκὰ πελάγη ταξιδεύεις,
 σαλπίζεις ἔγερση σᾶν Ἐθνεγέρτης.

Τὴν καταχνιά καὶ τῆς σκλαβιάς τὸ δέος
 κάνεις χαρὰ καὶ φῶς καὶ κρύφια ἐλπίδα
 σᾶν γενναιόψυχος νέος Φερραῖος.

Κι' ἡ τρέμουλη καὶ θαμπωμένη ἀχτίδα
 πλάθει μέ τῶν ἀγώνων τὴν θυσία
 παιᾶνα νικητήριο τὴν ἰκεσία.

III

Χρόνια σκυφτός άπάνω στα βιβλία
 τὸ άπλετο φῶς άπό τὸ νοῦ σου χύνεις
 κι' άνήσυχος για κάθε άμφιβολία
 τῆς γνώσης τὴν άλήθεια ξεδιαλύνεις.

Τῶν ξέχωρων άνδρῶν ἡ γοητεία
 Κλέωνα, Δημοσθένη και τοῦ Αἰσχύνη
 τοῦ λόγου σου χρυσώνει τὴ μαγεία.
 Τῶν άλλων θεραπεύεις τὴν ὀδύνη
 μὲ δάκρυα και μὲ καθάριο πνεῦμα.
 Άγωνιστὴ τῆς Πνύκας, πόνου ἔργατη,
 ἡ άρετὴ σοῦ στράγγισε τὸ αἷμα.

Σκληρέ, άκριβέ, πολύφλεβε άχάτη,
 ἡ εὐγνωμοσύνη μας λαμπρὸ μνημεῖο
 στὴ μνήμη σου ὑψώνει μαυσωλεῖο.

ΟΥΜΒΕΡΤΟΣ ΑΡΓΥΡΟΣ
(1882 - 1963)

ΣΤΟΝ ΖΩΓΡΑΦΟ ΟΥΜΒΕΡΤΟ ΑΡΓΥΡΟ *

I

Τῆς Βισαλτίας τῶν προγόνων τὸ αἷμα
 κι' ἡ ἀνάσα τῶν Φιλίππων ἢ τρισάγια
 ἐπλάσανε τὸ εἶναι σου ὄλο πνέμα
 καὶ φαντασία κι' ὄραμα καὶ μάγια.

Κι' ὡς ἐκυλοῦσε τὸ Στρυμόνιο ρέμα
 κι' ὅπως φαντάζανε τὰ Πάγγεα πλάγια
 μαγεύτηκες. Σοῦ ἄστραψε τὸ βλέμμα
 καὶ τᾶδες ὄλα φωτεινά, καθάρια.

Τὸ Μιχαγγελικό σου τὸ κονδύλι,
 ὄλα τὰ ἱστόρησε, ἀπλᾶ, ὠραῖα,
 κι' ἀχνὰ ὡσάν τ' ἀχνόφωτο τὸ δεῖλι.

Κι' ἔδωσες στὴν Ζωγραφιστὴν ἰδέα
 ἔννοια, διδαχὴ κι' ἄφθαστο πάθος,
 τρανὸς ἐσὺ ζωγράφος καὶ διδάχος.

* Γράφηκε εἰδικὰ γιὰ τὸν πανηγυρικό ἐορτασμό τῆς 80ετηρίδος τοῦ ἀλησμονή-
 του Μακεδόνα ἀκαδημαϊκοῦ Οὐμβέρτου Ἀργυροῦ, ποὺ ἔγινε στις 9 Δεκεμβρίου 1962,
 στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» (*Ἀθηνῶν) ἀπὸ τὴν «Μα-
 κεδονικὴ Ἑστία» Ἀθηνῶν καὶ ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸν τότε Γενικό Γραμματέα τῆς κ.
 Τριαντάφυλλο Δ. Θεοδωρίδη, μὲ τὴν ἐποπτεία τοῦ Προέδρου κ. Ἀστ. Χατζηθίνα, κι'
 ὅπου ἀπαγγέλθηκε ἀπὸ τὴν πρωταγωνίστρια θεάτρου δ. Ἑλένη Σοφρά.

II

Μέσα σου τὸ οὐράνιο τόξο λάμπει
 —φέγγος, εὐφρόσυνη ἔκφραση, γαλήνη—
 Κι' ἡ διδαχὴ ἀπ' τοῦ βορρᾶ τὰ θάμπη
 τὴν θεία ἐνόραση στὴ ζωγραφιά σου δίνει.

Περπάτησες ὅπου βουνὰ καὶ κάμποι
 ζητῶντας τὴ λαλέουσα τὴν Κρήνη.
 Πρᾶες ψυχές, πρᾶες μορφές, φωτὸς θριάμβοι,
 καὶ σ' ὅλα ἄξιου χεριοῦ ἢ ἀγιοσύνη.

«Γῆ ἔκδιήγησαι ἐὰν σοὶ φράση»
 λέει ὁ ψαλμός.—Κι ἐσύ ἄξιε τεχνίτη
 ποὺ ἀπέϊκασες καὶ πλάσματα καὶ πλάση

Μ' ὑπομονὴ καὶ μὲ ψυχὴ ἀγιορείτη
 ἃς εἶναι τ' ὄνομά σου εὐλογημένο.
 Δὲν θὰ τὸ ποῦμε.—Εἶναι δοξασμένο.

Ἀθῆναι, 2-12-1962

ANNA ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ
(1867—1960)

ANNA ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ *

I

Σὲ θέρμανε ἢ θαλπωρὴ μιᾶς βόρειας σέρρας
 ποὺ τῶν διδάχων ἀχτινοβολοῦσε πνέμα
 καὶ τὸ μουχρὸ τὸ φῶς τῆς σκλαβωμένης μέρας.
 Καὶ σὺ μὲ θάμπος στὴν ψυχὴ, στὸ νοῦ, στὸ βλέμμα

Κάτω στῆς ἱερῆς Ἀκρόπολης τὸ βράχο
 στήνεις βωμὸ στὰ ἅγια αἰσθήματά σου
 κι' ἔχεις σὰν ὄνειρο καὶ πόθο σου μονάχο
 πόνου κραυγὴ νὰ κάμεις τὰ διδάγματά σου.

Ἔθνους κραυγὴ καὶ παραγγέλματα ἀνθρώπων
 διδάσκεις, κι' ὅπως ἡ ἀρχαία Ἑστιάδα
 ὑψώνοντας πυρσὸ τῶν σκλαβωμένων τόπων

Δρόμο φωτᾶς πρὸς τὴν γλυκεῖα μητέρα Ἑλλάδα,
 καὶ τῶν Ἀρχαίων τραγωδῶν τὴν Ἑλληνίδα
 τὴν κάνεις δίδαγμα καὶ μέλλοντος ἐλπίδα.

* Ἀπαγγέλθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ κ. Νίκο Στρατάκη στὴ συνεστίαση τῶν μελῶν τῆς «Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν - Μελενίκου» τῆς 29-6-68. Ἕνα ἀριστουργηματικὸ μεγάλο ποίημα, μὲ 14 τετράστιχα, γιὰ τὴν Ἄννα Τριανταφυλλίδου ἔγραψε καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς-ποιητὴς κ. Γεώργιος Ἀθανασιάδης - Νόδας, πρῶην Πρωθυπουργός, εἰδικὰ γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τριαντάφυλλου Δ. Θεοδωρίδη «ANNA ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ - Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΣΣΑ» — Ἀθῆναι, 1963, ὅπου καὶ δημοσιεύθηκε ἀμέσως μετὰ τὸν πρόλογο τοῦ κ. Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλου.

II

Τροφὸς καὶ ψυχοπλάστρα τῶν σεμνῶν παρθένων
 ἰκέτης μὲ τὸ πάνχρυσό σου θυμιατῆρι
 τὸν πανανθρώπινό σου σιγοψέλνεις αἶνον.

Τὸ λάβαρό σου μεγαλόπρεπο ἀψηλώνεις
 καὶ ζωντανεύεις κάθε πεθαμένη ἀξία.
 Μ' ἔλεος, πόνο, οἶχτο, πίστη βαλσαμώνεις
 καρδιές, καὶ προσκαλεῖς σ' εὐλαβικὴ εὐπραξία.

Πολύμνια, μὲ τὸ μεστό, λιτό σου ρῆμα,
 Ἑλέκτρα, Ἀντιγόνη, τὴν εὐκλεία προγόνων
 ὅλα τὰ κάνεις διδαχὴ ἀπ' τ' ἅγιο σου βῆμα.

Καὶ ὡς ἀναδεύονται οἱ σκιές τῶν Μακεδόνων
 δείχνει ἡ ὥρα λυτρωμοῦ νὰ πλησιάζει
 κι' ἡ Μακεδονικὴ ψυχὴ σου ἀναγαλλιάζει.

III

Βωμούς, θεσμούς, συμπόνια, πάτρια, εὐσπλαχνία
 σὰν τὸ χρυσάφι ἢ ἀρετὴ σου καμινεῦει
 κρατᾶς μιὰ χούφτα χῶμα ἀπ' τὴν Μακεδονία
 στὸ χέρι σου σφιχτά, κι' αὐτὸ σὲ διαφεντεύει.

—

Τὸ κάθε σου τὸ ἔργο. εἶν' ἔργο εὐποιίας
 κι' ὅλη ἡ ζωὴ πού' ναι δρόσου σταγόνα
 σοῦ δίνουν αἴγλη ἀθάνατου, στεφάνι ἀγίας.
 Νικήτρια στὸ μακροπόρευτό σου ἀγώνα,

—

Ἐσὲ τὴ Μακεδόνισσα τὴ διαλεγμένη
 σ' ἐπιβραβεύει ἡ σύναξη τῶν Ἀθανάτων.
 Καὶ τώρα ἔμεῖς ὅλοι εὐλαβικά σκυμένοι,

—

Τὴ μνήμη σου πού' ναι τὸ Ἶσμα Ἶσμάτων
 καὶ τὴ λαμπρύνουν τῶν ἰδανικῶν τὰ μάγια
 τὴν προσκυνοῦμε, τῆς ὑψώνουμε τρισάγια!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΟΝΔΡΟΣ
(1882—1962)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΟΝΔΡΟΣ

I

Κλέος και ιστορία τῶν προγόνων
 στὸ διάβα τῶν καιρῶν οὔτε καὶ σβήνει
 τ' ἅγιο λάμπος ἀπ' τ' ἄδυτα αἰώνων
 φῶς στὶς ζωές ποὺ σβύσαν θαμποχύνει.

Ζωές ποὺ λαμπαδιάσαν στὸν ἀγῶνα
 ζωές ποὺ δόξασαν τ' ἄρματολίκι
 κι' ἐμψύχωσε τοῦ Ἀλέξανδρου ἡ γοργόνα,
 ψυχές ποὺ πέπλωσαν ἡ Ἀμφιλύκη

Τῆς λευτεργιάς, αἰώνια θὰ ζοῦνε.
 Κι' ἀπὸ γενιά ὡς γενιά, νοῦ κι' εὐψυχία
 ἅγιο φλάμπουρο τὰ κουβαλοῦνε.

Κι' οὔτε στοῦ Ἔθνους τῆ δεινὴ πορεία
 φόβος τίς σκιάζει· μὰ ψηλὰ τῆ δᾶδα
 κρατοῦν γιὰ τὴν Πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα.

II

Τέτοιας γενιᾶς κι' ἐσύ γερὸ βλαστάρη
 Ἐθναποστόλων κοινωνᾶς τ' ἀνάμα.
 Καὶ ἀκριβὸ τῆς φύτρας ἵπομεινάρη
 στάθηκες τῆς Πατρίδας ἄξιο τάμα.

Αἴσθημα, πνεῦμα, ἐπιστήμη, γνώση
 πάντα τὰ λάμπρυνες περίσσια ὅλα
 κ' εἶταν τὸ μάθος καὶ ἡ κρίση τόση,
 σὲ λόγια κι' ἔργα λάμπουν φεγγοβόλα.

Ἐνάρετος, καλὸς πάντα γενναῖος,
 τὸ πᾶν ἀνάλωνες στὴ διδαχὴ σου,
 κι' εἴσουν ὁ ἐκλεκτὸς κι' ὁ κορυφαῖος!

Ὅ,τι καλὸ κι' ὠραῖο ἢ ἀπαντοχὴ σου!
 Διδάχος σὺ τοῦ «Δόξα ἐν ὑψίστοις»
 ἦσουν τῆς φύσης καὶ τῶν πάντων μύστης.

Ἀθῆναι, Ἀπρίλιος 1969

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

ΣΤΗΝ ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

Μιά και στis Σέρρες βρέθηκα ἄς κάμω ἓνα σταμάτημα
κάτι νὰ εἰπῶ πρεπούμενο κάτι ν' ἀναπολήσω,
νὰ μένει τοῦτο στόλισμα νὰ μένει τοῦτο ἀνάθημα
γιὰ ὅ,τι θὰ γράψω καὶ θὰ εἰπῶ καὶ ὅ,τι θ' ἀνιστορήσω.

Τὸ Στρατηγεῖο τοῦ Σώματος ποὺ λέγαν Ἐθνικὴ Ἄμυνα
στάθμευσε στὸ ἑξηκοστὸ χιλιόμετρο ἀπὸ τὶς Σέρρες
καὶ γὼ ποῦμουν ἐπιτελῆς μὲ τὰ πολλὰ ἐξάμηνα
περνοῦσα στὸν καταυλισμὸ εἰρηνοφόρες μέρες.

Ὁ πρῶτος Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος τῶρα τέλεψε
καὶ μεῖς ἐδῶ βρισκόμαστε σ' ἐγγλέζικο καταυλισμὸ
κι' ὡς πάψανε τὰ μπὰμ καὶ μποῦμ καὶ τὸ τοπίο μέρεψε
καβάλα πάει τὸ πουρνὸ ὁ Στρατηγὸς μὲ καλπασμό.

Κι' ἀπὸ μακριὰ τουρκόσπιτα μοναχικὰ καπνίζανε
μὲ τὶς τοιχώχτιστες αὐλὲς καὶ ξύλινα δοξᾶτα
καὶ κάποτε οἱ τυχεροὶ μὲ λαιμαργία ἀντικρῦζανε
μιὰ Φατμέ μὲ ξέπλεκα μαλλιά καὶ μαυρομάτα.

Ἐνα τοπίο ζωγραφιὰ τῆς πλάσης δημιουργημα
ἦτανε τοῦτο ποὺ ἦρθαμε τ' ἄρματα νὰ κρεμάσουμε
νὰ βροῦμε ἀπόσκιο δροσερὸ γωνιά νὰ ξαποστάσουμε
νὰ βρῆ μορφὴ ἀνθρώπινη τοῦ Ἄρη τὸ κακούρημα.

Ἐδῶ μέσα στὴ μοναξιά καὶ μὲς στὴ χλοερότητα
 θωρεῖς τὸν κόσμον ἀλλιώτικα καὶ δίχως μοχθηρία
 ἐδῶ ἡ ψυχὴ λυγίζεται σ' ἀγνότητα κι' ἀβρότητα
 καὶ γύρω σου ἀναδύεται τοῦ πνεύματος ἡ αἰθρία.

Σὲ τέτοιες ὥρες μυστικὲς βρίσκει ἀντιμάμαλο ἡ ψυχὴ
 καὶ παίρνει δύναμη κι' ὄρμη τὸν οὐρανὸ νὰ φτάσει
 κι' οἱ εὐλογίες ἔρχονται ἀπ' τὰ οὐράνια βροχὴ
 κι' ἡ πλάση ἄνθρωπο γεννᾷ καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν πλάση.

Θυμᾶμαι κάτι δειλινὰ καὶ κάτι πάλι ὀρθρινὰ
 πού' στεκα πάνω σὲ σελὶ βραχομαργελωμένο
 κι' ὡς συντηροῦσα κύταζαν τὰ μάτια μου ἀλαργινὰ
 τὸν ποταμὸ πολύστροφο, τὸν κάμπο ἀπλωμένο.

Στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα ἐκύτταζα ν' ἀπλώνεται
 ἡ πολιτεία τῶν Σερρῶν μὲ τὰ πολλὰ δεινά της
 κι' ἔδειχνε σὰ ν' ἀγωνιᾷ κι' ἀκόμη νὰ παιδεύεται
 νὰ θεραπεύσει τὶς πληγὲς νὰ λύσει τὰ δεσμά της.

Κι' ὅσο μακριὰ τὴ συντηρῶ καὶ τὴν κυττάζω ἀχόρταγα
 τόσο κουράγιο καὶ χαρὰ κι' ἀπαντοχὴ μοῦ δίνει
 νιώθω μαζί της ἓνα δεσμὸ σὰν κάτι νὰ τῆς χρώσταγα
 ἀπ' τοῦ πολέμου τὰ δεινά καὶ τῶν δεινῶν τὴ δίνη.

Κι' ὅταν μιὰ μέρα δόθηκε ἡ ἐντολὴ καὶ τ' ὄρντινο
 νὰ μποῦνε τὰ στρατεύματα μέσα στὴν πολιτεία,
 μοῦ φάνηκε πὼς φόραγα στὴν κεφαλὴ μου κότινο
 πὼς ἦλθε τούτῳ Ἀλέξανδρου ἡ ἀλλοτινὴ ἐκστρατεία.

Τὸ στρατηγεῖο στήσαμε σ' ἓνα παλιὸ σχολεῖο
 καὶ στὴν αὐλὴ μιὰ τουρτουάζ, σκηνὴ μὲ τὰ δεσίματα
 κι' ἦτανε τούτῃ αἴθουσα φαγιού καὶ μαγειρείου
 κι' ἐδῶ ὅλα τὰ λύνανε τὰ δύσκολα προβλήματα.

Κι' ἦτανε ἡ πόλη ἐρημικὴ καὶ μὲ πολλὰ χαλάσματα
 κι' ὁ κόσμος ἦτανε σκυφτὸς ἀπ' τὴν σκλαβιά ἀκόμη
 κι' ὅπου κυτοῦσες χάσκανε τῶν κανονιῶν τὰ τραύματα
 ἄριά τὰ σπίτια καὶ κλειστοὶ κι' ἐρημωμένοι οἱ δρόμοι.

Σὲ λίγο λὲς θεῖα πνοὴ ὅλα τὰ ζωογόνησε
 —κι' ἦτανε ἡ Σερραϊκὴ ψυχὴ ἀπὸ χρόνια περασμένα—
 κι' ὡς ζωντανεύουν τὰ σπαρτὰ πού ποταμὸς τὰ πότισε
 ἔτσι ὅλα ξανανθίσανε κι' ἄς ἦταν μαραμένα.

Κι' ἂν ἦσαν ὅλα ταπεινὰ κι' ἂν ἔλλειπε, ἡ λαμπρότη
 ὅμως σὲ κάθε δημοσιὰ καὶ ρούγα ἀναδευότανε
 ἀγέραστα, τὰ γερατεῖα καὶ ὅλο δροσιὰ ἡ νεότη
 καὶ ἀπὸ τὴ στάχτη ἄλλη ζωὴ καινούργια πεταγότανε,

Καί σὰ στὸ Κρόνιο ἴρχότανε ἡ μουσικὴ τὸ βράδιν
 νὰ παιανίσει θούρια, ὄπερες καὶ ἔμβατήρια
 λὲς οἱ ψυχὲς γιορτάζανε τ' ἀρχαῖα ἀνθεστήρια
 μεσ' στὴ χαρὰ πού σκόρπαγε τῆς μουσικῆς τὸ χᾶδι.

—
 Τότε καὶ ἐγὼ ἐμπνεύστηκα νὰ γράψω τὴ «Σερριώτισσα»
 πού στάθηκε ὁ ὑμέναιος στὸ ἐπίγειο πέρασμά μου
 καὶ ἀπὸ τότε ἀντίδωρο κάθε τραγούδιμά μου
 εἶναι στὴν πόλη τῶν Σερρῶν, σὲ σένα πόλη Ἄρχόντισσα

—
 Τοῦ Τσέλιου, τὸ Μπέη Μπαξέ, τὰ πέρα Καμινίκια
 τὰ Κιόσκια, τὸ Τσουμπλέκ Ντερὲ καὶ ὁ δρόμος στὸ σταθμό,
 τ' Ἀραπαντζῆ τὸ Μαχαλᾶ μὲ τὰ καντερμιλίκια
 μὲ τὴν πνοὴ τῆς λευτεριάς παίρνουν νέο ρυθμό.

—
 Τ' ἀρχαῖα μνημεῖα, τὸ Ἐσκί Τζαμί, τὸ Μπεζεστένι
 καὶ τὸ Τζαμί τὸ Τζιντζερλι καὶ τοῦ Κουλᾶ τὰ φρούρια
 καὶ τὸ Τζαμί τ' Ἀχμέτ Πασᾶ πού στὸν αἰῶνα ψέλνει
 τὰ ὠσανὰ τοῦ Σαβαῶθ, τ' ἀγγελικὰ τὰ θαύρια.

—
 Ὅλα ἐτοῦτα ταπεινὰ μ' εὐλάβεια γονατοῦνε
 σὲ μνήμες πούτε χάθηκαν στὰ βᾶθη οὔτε κι' ἔσβησαν
 μὰ σκήβουνε τὸν τωρινὸ καιρὸ καὶ προσκυνοῦνε
 καινούργες μνήμες πού ἦρθανε ἦρθανε καὶ μᾶς μέθυσαν.

—
 Κεῖνη τὴν μακρινὴ ἐποχὴ μέσα του ἐτυπώθηκε
 σὰν πεμπτουσία Θεϊκὴ καὶ σὰν ἀγνὸ ἀμάλαγμα
 ἡ πόλη μὲ τὸν κόσμον της καὶ μέσα μου στυλώθηκε
 ἡ πίστη καὶ τὸ ὄραμα γιὰ τῆς ζωῆς μου τὸ ἄγαλμα.

—
 Γι' αὐτὸ καὶ τὸ τραγούδι μου γιὰ σὲ δὲν ἀποσώνεται
 —ἀφοῦ ἡ πίστη τῶν πιστῶν δὲν ἔχει ἀποσωσμό—
 νιώθω καὶ γὼ τὸ σῶμα μου ὅλο καὶ ἐξαυλώνεται
 καὶ τὴν ψυχὴ μου ἀφιερῶ σὲ νέον Ὀρφισμό.

ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ

Τὰ εἰκοσάχρονά μου τὰ χρυσᾶ
 σέ σέ τὰ χάρισα καὶ φεύγω,
 τὴν ἄνθηση τῆς νηότης, τὴ δροσιά
 τοῦ κάκου ἄλλοῦ θὰ τὰ γυρεύω.

Σέ σέ τὰ χάρισα. Καὶ τώρα ἐσύ
 τὰ ἀνεκτίμητά μου δῶρα
 εὐλόγησέ μου, Ἐστία μου χρυσῆ,
 τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ τὴν ὥρα.

Κι' ὅπου οἱ πύργοι σου στέκουν ὀρθοὶ
 καὶ μεγαλόπρεπα τὰ τεῖχη,
 ἔτσι ἄς στέκει πάντα ἀγνή κι' ὀρθή
 γιὰ μέ, κι' ἐλπιδοφόρα ἢ τύχη.

ᾠ! πόσοι αὐτοκράτορες τρανοὶ
 καὶ βασιληάδες καὶ σουλτάνοι
 ὄνειρευτήκαν τὸ χρυσὸ θρονὶ
 ἐδῶ! τῆς εὐτυχίας τὸ βοτάνι!

Καὶ βασιληάδες τὸν παληὸ καιρὸ
 ἐσκύψανε στὸ ἅγιό σου χῶμα,
 καὶ στὶς παληές σου ἐκκλησιές θαρρῶ
 οἱ προσευχῆς ἀντιλαλοῦν ἀκόμα.

Σκύβω κι' ἐγὼ στὸ χῶμα καὶ φιλῶ
 καὶ μὲ βρεμένα μάτια λέω
 «μοῦ χάρισε τῆς τέχνης τὸν πηλό,
 τὸ εἶναι μου νὰ πλάσω ὠραῖο».

(*) Τὸ ποίημα αὐτὸ ἔγραψε ὁ κ. Στρατάκης φεύγοντας ἀπὸ τὶς Σέρρες τὸ 1937, ὕστερα ἀπὸ συνεχῆ διαμονή 17 ἐτῶν, γιὰ νὰ ἐκδηλώσει τὴν εὐγνωμοσύνη του στοὺς εὐγενικοὺς πολίτες καὶ στὴν πόλη τῶν Σερρῶν.

ΣΕΡΡΙΩΤΙΣΑ *

Ἔχουν οἱ Σέρρες ὁμορφιᾶς
γαλανομάτες καὶ ξανθιᾶς
μὰ ἔχουν καὶ κάτι μαυρομάτες
γλυκῆς καὶ γαῖτανοφρυδάτες

(Α' ρεφραίν)

—

Ὅπου σοῦ κάνουν τὴν καρδιά καὶ γίνεται κομάτια
ἄχ νὰ μποροῦσα νὰ κλεβα αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια.
Ὅταν στὸ παραθύρι σου τὸ βράδυ θὰ καθίσεις
κι' ὀλόγυρά σου τὴ χαρὰ μὲ γέλιο θὰ σκορπίσεις
Γίνεσαι σὺ βασίλισσα τῆς γειτονιᾶς μονάχη
γιατὶ τὰ μαῦρα μάτια σου ἄλλη καμμιά δὲν τ'ἄχει.

—

Μαυροματοῦ τριανταφυλλιᾶς
καὶ μυρωμένες πασχαλιᾶς
θὲ νὰ φυτέψω στὴν αὐλή σου
καμάρι καὶ στολὴ δική σου

(Β' ρεφραίν)

—

Νὰ κρύβουμαι στὰ φύλλα τους στὴν πόρτα σου νὰ στέκω
μαυροματοῦ μου ὁμορφη τὰ μάτια σου νὰ βλέπω.
Σερριώτισα μαυροματοῦ τὸ γέλιο σου μὲ σφάζει
καὶ χίλις ἔνοιες καὶ καημοὺς μὲς τὴ καρδιά μου βάζει.
Μαυροματοῦ μου ἄφησε νὰ γύρω στὴν ποδιά σου
νὰ τραγουδήσω σκλάβος σου τὴν τόσην ὁμορφιά σου.

—

Μαυροματοῦ τριανταφυλλιᾶς
καὶ μυρωμένες πασχαλιᾶς
θὲ νὰ φυτέψω στὴν αὐλή σου
καμάρι καὶ στολὴ δική σου.

—

Μαυροματοῦ Σερριώτισα τῆς γειτονιᾶς νεράϊδα
στὸ σπῆτι σου σὰν κάθεσαι στὸ παραθύρι ἀνάδια,
Στὴν ὁμορφιά σου κρύβεται τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι
γιατὶ ἔσαι ἢ πιὸ εὐμορφη καὶ πιότερη ἢ χεῖς χάρι.

(*) Οἱ στίχοι τοῦ ἀνωτέρω ποιήματος ἔχουν γραφῆ ἀπὸ τὸν γνωστὸ ποιητὴ
κ. Νικ. Στρατάκη τὸ 1917, ὅτε ὑπηρετοῦσε ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ Ἐπιτελείου Σώματος
Στρατοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης στὶς Σέρρες καὶ εἶναι ἀπὸ τὰ πρωτόλειά του καὶ ἀνάλογα
καὶ ὡς πρὸς τὴ μορφὴ καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, ὅτι χρειαζόταν γιὰ νὰ ἐκλαϊκευθῆ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

Φίλιππε ἐσὺ μέγαλε Μακεδόνα
γενναῖε βασιλῆα καὶ στρατηλάτη
τῶν φαλάγγων καὶ τοῦ νέου ἀγῶνα
στρατηγέ. Τὸ πνεῦμα τοῦ Ἴσοκράτη

Ἐκ τῆν Ἀμφίπολη τοῦ Στρυμόνα
ὡς τοὺς Δελφούς καὶ τῶν Θηβῶν τὰ πλάτη
τὰ νικητήρια ὄπλα σου ἀπλώναν.
Φίλιππε τῆς ἰδέας τροπαιάτη.

Κι' ἂν τὸ Βασίλειό σου ὡς τὴν Προποντίδα
τό ἔφερε ἡ σάρισσα καὶ τὸ σκουτάρι,
παλμός σου μιὰ Ἑλληνικὴ πατρίδα.

Κι' ἂν στέκει στὴ Χαιρώνεια τὸ λιοντάρι
γιὰ νὰ θυμίζει ἰαχὲς τῶν θρήνων
ἐσὺ ἴσους ἢ ψυχὴ τῶν πανελλήνων.

καὶ νὰ πάρει τὸν χαρακτήρα δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Ἡ μουσικὴ του ὀφείλεται στὸν ἀρχιμουσικὸ τῆς Μπάντας τοῦ Σώματος Κ. Παναγόπουλον. Τὸ περιεχόμενο τοῦ ποιήματος ἀναφέρεται, ὅπως μᾶς ἐδήλωσεν ὁ δημιουργός του, στὸ γενικὸ ἀντιπροσωπευτικὸ τύπο τῆς Σερραϊκῆς καλλονῆς, ἀλλ' εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν ἀγάπη του καὶ συμπάθεια πρὸς τὸ ἱνδαλμα τῶν νεανικῶν του ὄνειρων, τὴν μετέπειτα συζυγὸ τοῦ Δ/ίδα Ἀθηνᾶ Δούμπα. Τὸ τραγούδι αὐτό, ὅπως καὶ ἄλλα ἀναφερόμενα σὲ σύγχρονες ἑλληνικὲς νίκες, ποὺ ἔγραψε ὁ ἴδιος ποιητής, ἐπαιάνιζε κάθε Κυριακὴ ἢ Στρατιωτικὴ μουσικὴ τοῦ Σώματος στὴν Πλατεῖα τοῦ Κρονίου, στὶς Σέρρες. Τὸ ὄρατο αὐτὸ τραγούδι ἂν δὲν εἶναι δημοτικὸ, ἔγινε ὁμως πιά λαϊκόν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Τὴν ψυχικὴ σου Ἀλέξανδρε τόλμη
 πῶς καὶ τὸ ἔργο σὲ λόγο νὰ βάλω ;
 μέτρο γιὰ σὲ οἱ ἀχώρητοι νόμοι,
 γι' αὐτὸ μὲ μιὰ λέξη σ' εἶπαν Μεγάλο.

Ἀπὸ τὸ Δούναβη ὡς τὴν Περσία
 λάμψη δόξας καὶ λάμψη μεγαλείου.
 Φοινίκη, Ἀσία, Νεῖλο κι' ὡς Φρυγία
 σὲ προσκυνοῦν οἱ πρέσβεις τοῦ Δαρείου.

Κι' ὡς τοῦ Ὑδάσπη ποταμοῦ τὸ ρέμα
 Σοῦσα καὶ Γόρδιο καὶ Καρμανία
 φέρνεις τοῦ Δωδεκάθεου τὸ πνεῦμα.

Τὴν πανελληνία ἰδέα αἰωνία
 ἀνάστησες. Κι' ἄς μένουν ρέπια μόνον
 Εἶσαι τὸ καύχημα τῶν Μακεδόνων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΑΓΩΝΕΣ *

Παγκόσμια τοῦ Ἀλεξάνδρου χώρα
 τοῦ Ἀντιγόνου, τοῦ Ἀντίπατρου οἱ ἀγῶνες
 αἶμα τῆ γῆ σου πότισαν καὶ τώρα
 γράφουνε τ' ὄνομά σου οἱ αἰῶνες.

Κιβωτὸς ἄγια. Τῆ μεγάλη ἰδέα
 πάντα μὲ δέος κι' ἐλπίδα ἀτενίζεις
 Στῆς σκλαβιάς τὸ σκοτάδι, τῆ σημαία
 μὲ θάρρος κρατᾷς κι' ὅλο ἐλπίζεις.

Διάπλατη πάντα κρατᾷς τὴν ἀγκάλη.
 Χρόνια δάκρυα κι' αἶμα καὶ πικράδα.
 Ἱεράρχες, πολεμάρχοι, δασκάλοι

Μὲ τὸ αἶμα τους γράφουνε Ἑλλάδα.
 καὶ νὰ ἦ ὥρα ποὺ στὴν ἀγκαλιά σου
 φῶς δίνουν στὴν ἔστία τὰ παιδιὰ σου.

(*) Τὰ τρία τελευταῖα ποιήματα (Φίλιππος, Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ Μακεδονία) ἀπαγγέληκαν, γιὰ πρώτη φορά, ἀπὸ τὴν ἐκλεκτὴ πρωταγωνίστρια τοῦ Θεάτρου Βίλμα Κύρου (Σερραία) στὰ ἐγκαίνια τοῦ πρώτου Ἐντευκτηρίου τῆς «Μακεδονικῆς Ἑστίας» Ἀθηνῶν.